

VAPAUSSODAN PUVUT JA MERKIT

Teksti: Markus Anaja

Vaikka vapaussodan tapahtumista tiedetään paljon, vähemmän huomiota on kiinnitetty siihen, minkälaisissa puvuissa sotilaat taistelivat. Tätä aihetta on nyt laajasti käsitellyt KTM Jukka I. Mattila, jonka uusi kirja *Mannerheimin valkoisen armeijan sotilaspuvut* ilmestyi vuodenvaihteessa Maanpuolustuskorkeakoulun Sotahistorian laitoksen kustantamana. Mattila on aikaisemmin kirjoittanut yleisesitykset Suomen ja Viron vapaussodista sekä mm. vapaussodan muistomitaleista. Ennen Mattilaa vuoden 1918 sotilaspuvuista on kirjoittanut everstiluutnantti Stig Roudasmaa, jonka artikkeli ilmestyi vuonna 1986 Sotahistoriallisessa Aikakauskirjassa.

Mattilan teos on jo ulkoisilta mitoiltaan laaja: yli 300 suurikokoista sivua ja yli 500 kuvaa. Lähteinä on käytetty alkuperäisdokumenttien lisäksi myös aikalaiskirjallisuutta ja yksityiskokoelmissa olevaa aineistoa.

Kirjassa eniten tilaa käytetään luonnollisesti "talonpoikaisarmeijan" pukuihin sekä usein vaihtuviin arvomerkkeihin. Hyvin mielenkiintoinen on kirjan luku varsin vähän tunnetuista merellisistä yksiköistä ja niiden käyttämistä puvuista ja merkeistä. Myös ruotsalaisten vapaaehtoisten pukuja esitellään eikä vastapuoltakaan ohiteta: punakaartien tunnuksista on kirjan lopussa lyhyt luku.

Oma lukunsa on vielä jääkäreiden puvuista ja arvoasteista merkkeineen. Tätä asiaa ei tietääkseni ole aikaisemmin käsitelty tässä laajuudessa. Vaikka kirjan aiheen aikarajat ylittyvätkin, on ansiokasta, että kaikki jääkärien käyttämät asut käydään läpi alkaen Pfadfinder-puvusta vuonna 1915. Tätä asua seurasi ns. musketööripuvu jota vuorostaan seurasi tuttu vihreä jääkäripuku.

Mielenkiintoinen kysymys on jääkärien oma sotilasarvo-/palvelusarvojärjestelmä ja sen mukaiset arvomerkit. Kirjassa käydään myös läpi ennen Suomeen siirtymistä tapahtunutta "suomalaisiin" sotilasarvoihin nimittämistä ja ylentämistä. Tässä luodulla järjestelmällä oli huomattava merkitys vasta syntymässä olevalle suomalaiselle sotilasarvojärjestelmälle.

Mattilan teos on tärkeä lisä vapaussodan historiaan ja samalla myös suomalaisen sotilaspuvun ja sotilasarvojärjestelmän historiaan.

Jukka I. Mattila, *Mannerheimin valkoisen armeijan sotilaspuvut*. (Maanpuolustuskorkeakoulun Sotahistorian laitos Julkaisusarja 2 N:o 15). Maanpuolustuskorkeakoulun Sotahistorian laitos, s.l. [Helsinki] 2009. 312 sivua, yli 500 kuvaa.